

Jak powstała Biblia

Kluczowe wydarzenia w Historii Biblii

Cała Prezentacja

Wstęp do Biblii

1500 p.n.e. - 500 n.e.

500 n.e. - 1500 n.e.

1500 n.e. - 1900 n.e.

1900 n.e. - 2007 n.e.

Wybierz temat

Biblia jest natchniona przez Boga.

2 Timoteusz 3:16-17

2 Piotr 1:20-21

Bible

Biblia składa się z:

66 różnych ksiąg.

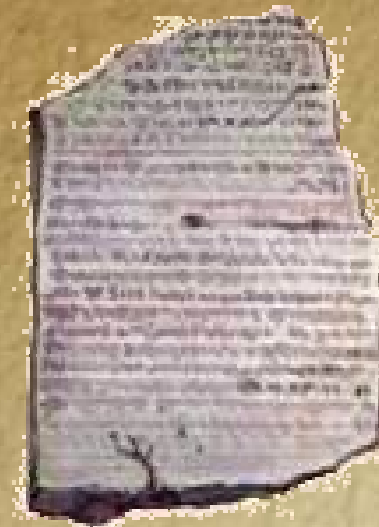
Były one napisane na przestrzeni około 1550 lat (1450 p.n.e. - 100 n.e.) przez ponad 40 autorów w trzech językach i na trzech kontynentach.

PISMO ŚWIĘTE

Stary Testament:

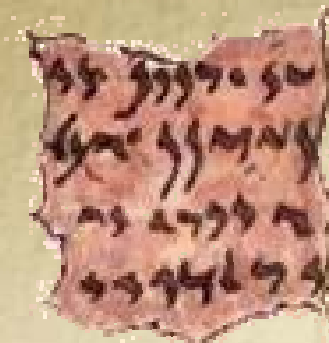
39 ksiąg

Napisanych około
1450-400 p.n.e.

Kamień

Glina

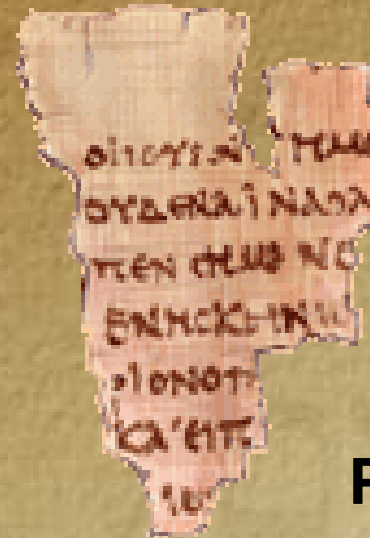
Skóra

Materiał piśmienniczy S.T. to:

New Testament:

39 ksiąg

Napisanych około
45-100 n.e.

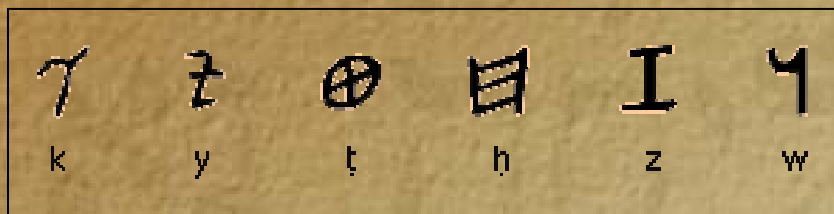

Papirus

Najstarszy fragment Nowego Testamentu zachowany do dnia dzisiejszego – fragment z Ew. Jana 18. Jest on napisany na papirusie i datowany na 110-130 n.e.

Stary Testament

Został on napisany: w języku hebrajskim oraz w nielicznych fragmentach w aramejskim.

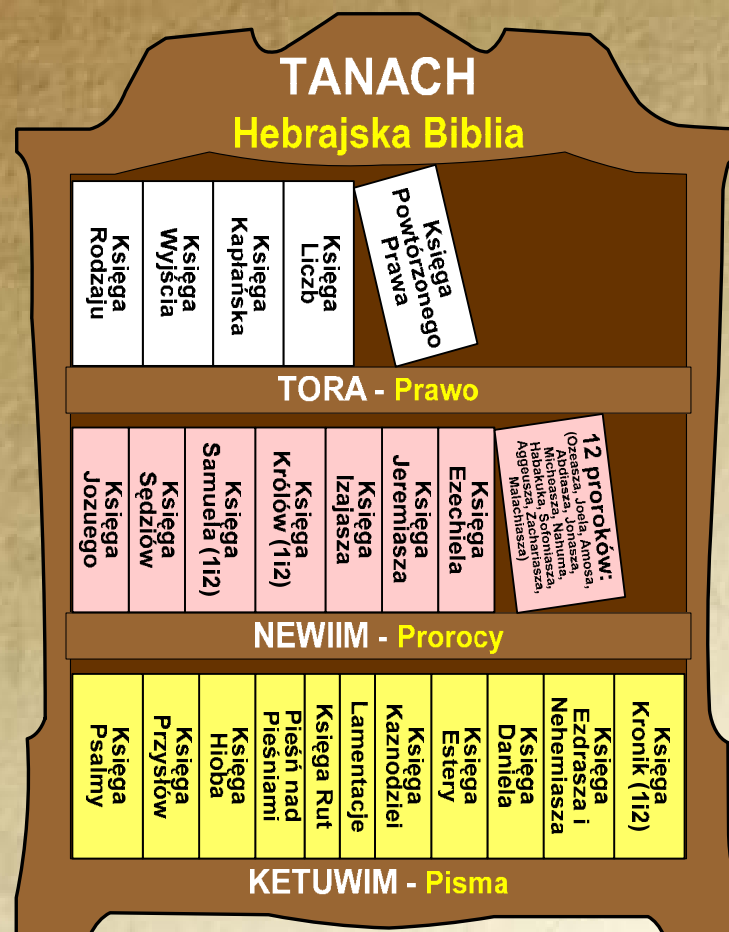
Przykłady
aramejskich liter.

Hebrajska litera
“alef”

Biblia Hebrajska - Tanach

Tanach (Tanakh) to skrót określający Biblię Hebrajską. Utworzony od początkowych liter trzech części Pisma: Tora, Newiim, Ketuwim. Kanon Biblii Hebrajskiej stanowią 24 księgi:

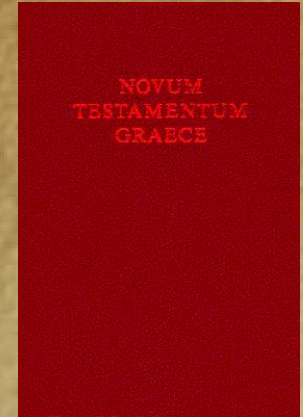

Stary Testament

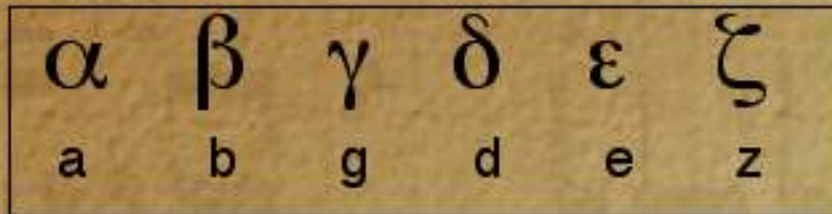
Zawiera te same księgi
co Biblia Hebrajska, ale
jest inaczej ułożony.

Nowy Testament

Został on napisany w języku greckim.

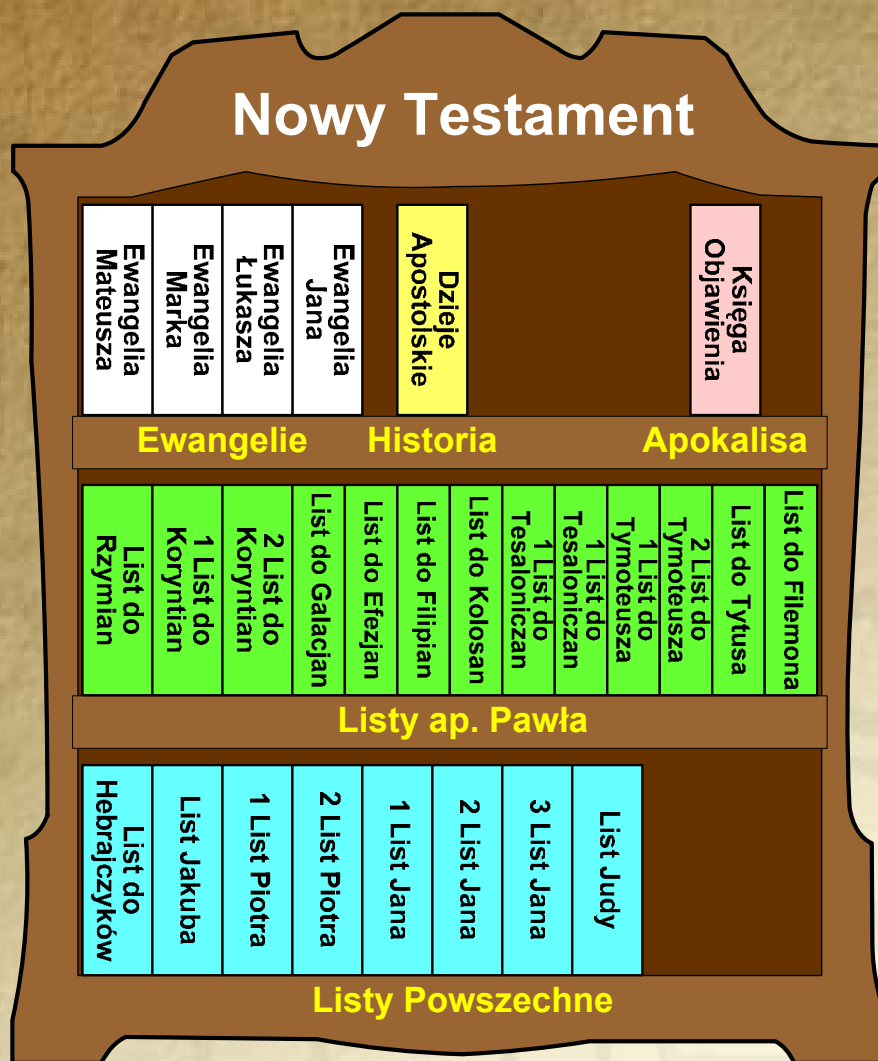
Przykłady greckich liter.

Grecka litera "alfa"

Nowy Testament

N.T. zawiera 27 ksiąg.

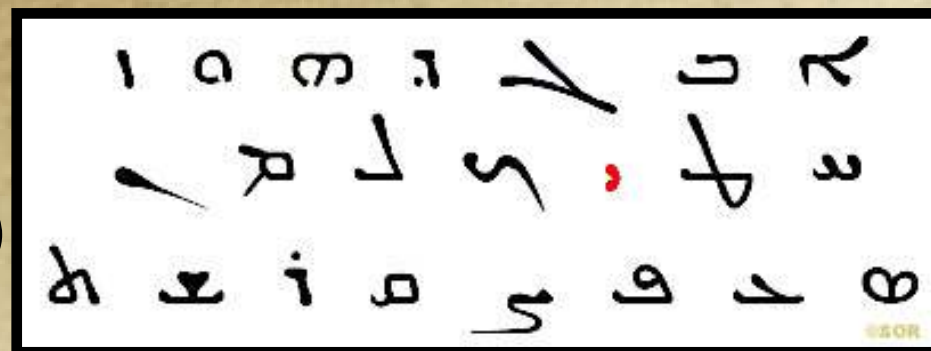

Ważność Pisma Świętego

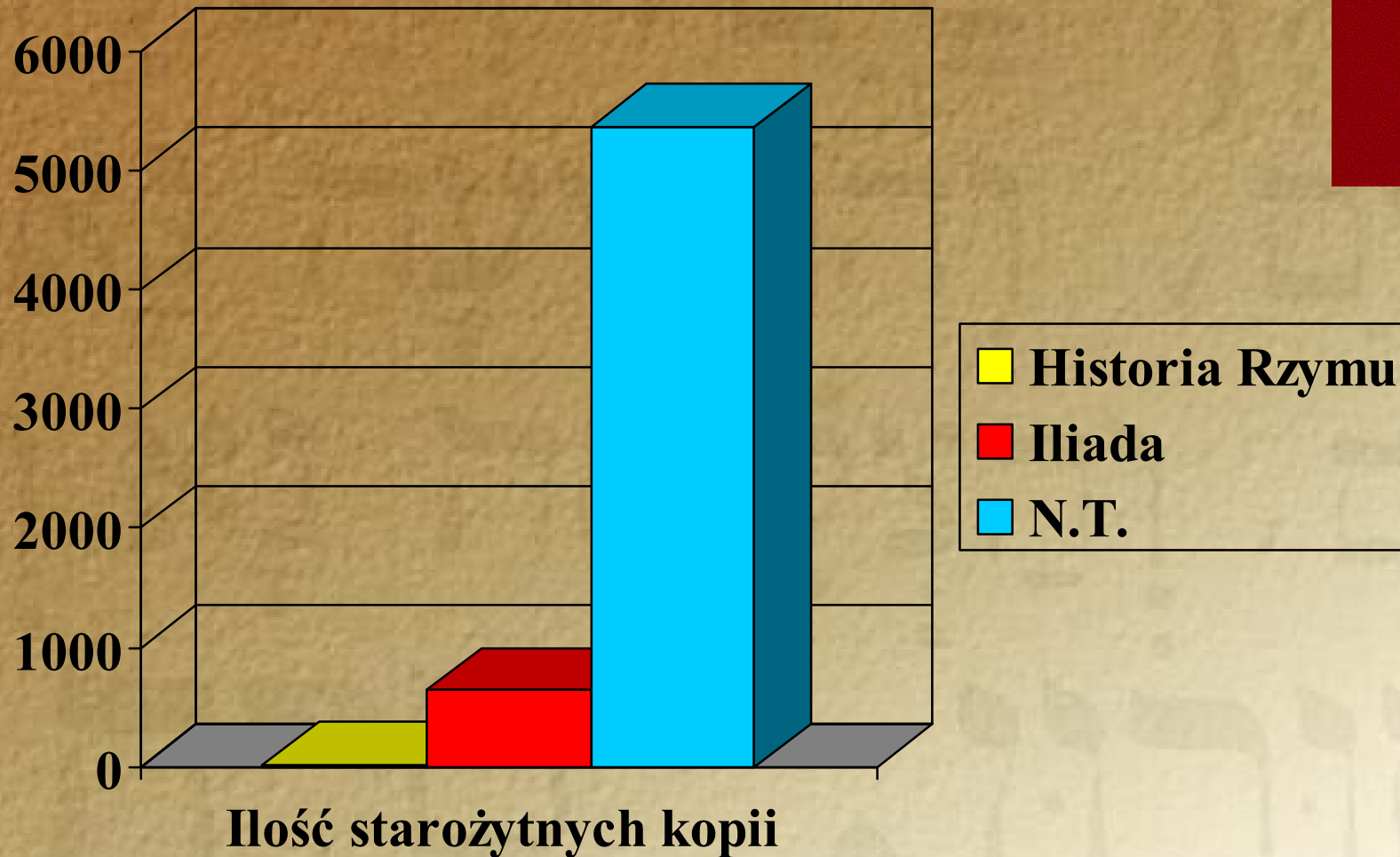
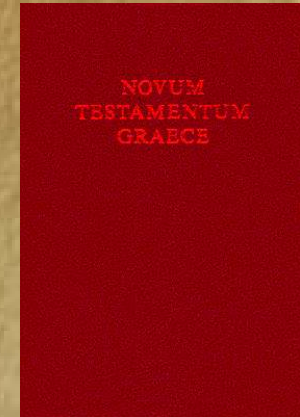
„Bo zaprawdę powiadam wam: Dopóki nie przeminie niebo i ziemia, ani jedna **jota**, ani jedna kreska nie przeminie z zakonu, aż wszystko to się stanie.”

Mat. 5:18

Aramejska jota
(zaznaczona na czerwono)

Wiarygodność N.T. na tle innych ksiąg starożytnych.

Autor	Ksiega	Data napisania	Najstarsze kopie	Okres dzielacy	Liczba kopii
Homer	Iliada	800 B.C.	400 B.C.	400	643
Herodot	Historia	480 B.C.	900 A.C.	1350	8
Tukidydes	Historia	400 B.C.	900 A.C.	1300	8
Platon		400 B.C.	900 A.C.	1300	7
Demostenes		300 B.C.	1100 A.C.	1400	200
Cezar	WojnaGalicyjska	45 B.C.	900 A.C.	1000	10
Liwiusz	Historia Rzymu	17 A.C.	IV/X w.	400/1000	1/19
Tacyt	Roczniki	100 A.C.	1100 A.C.	1000	20
Pliniusz II	Historia	113 A.C.	850 A.C.	750	7
N.T.		100 A.C.	115 (frag.) 200 ksiega 250 czesc 325 calosc	50 100 150 225	5366

1500-400 BC

Stary Testament

Księgi Starego Testamentu są świętymi pismami narodu żydowskiego i jego religii, judaizmu. Były one pierwotnie napisane po hebrajsku i aramejsku, w antycznych językach Żydów.

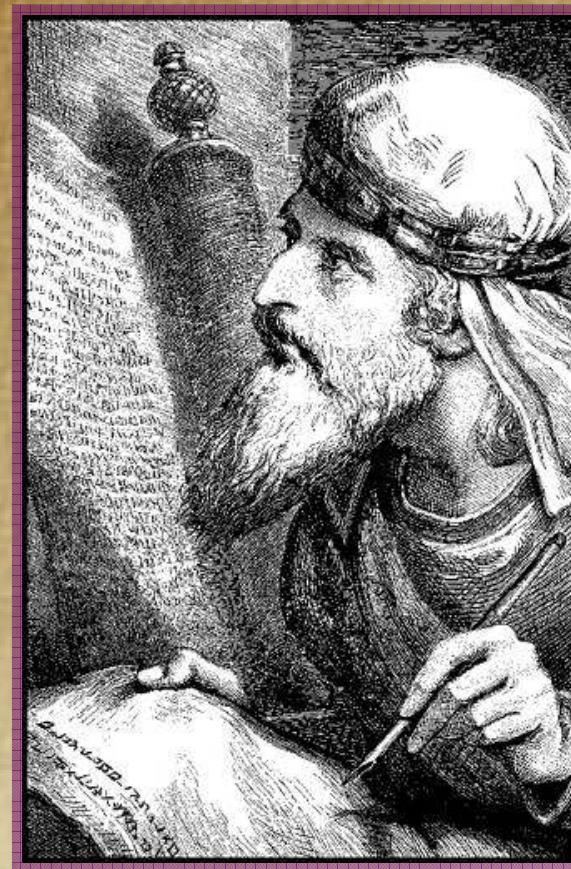
Opisują historię ludzi i narodu wybranego w ich relacji do Boga.

450 BC

Ezdrasz

Według żydowskiej tradycji, około 450 p.n.e. Ezdrasz, kapłan i skryba, zebrał i ułożył księgi Hebrajskiej Biblii, tej która do dziś istnieje w tej formie.

300-100 BC

Pięcioksiąg Samarytański

Wierność tego tekstu nie jest 100%, zawiera bowiem około 6000 odstępstw od tekstu hebrajskiego, całe szczęście wiele z tych różnic dotyczy mało istotnych szczegółów.

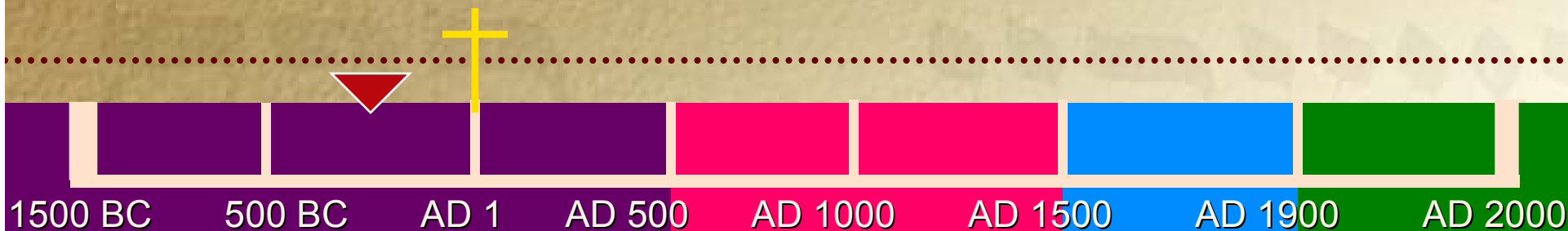
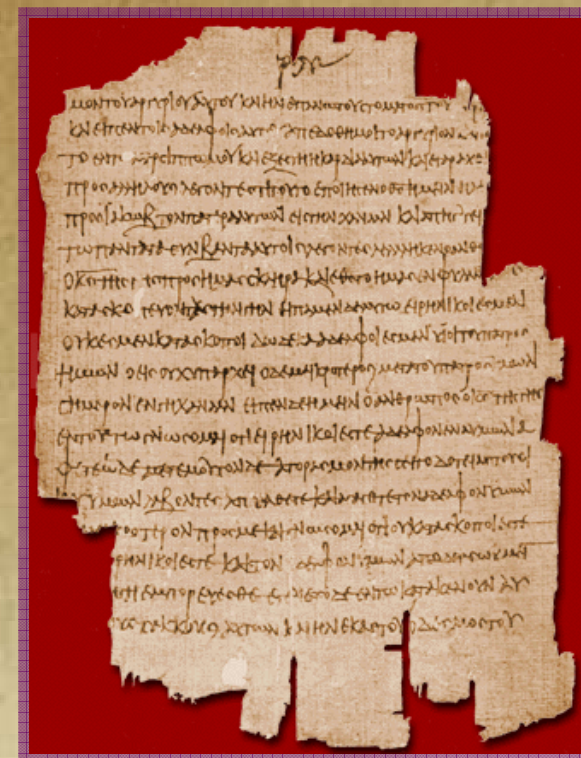

250-100 BC

Septuaginta

Septuaginta jest pierwszym tłumaczeniem Hebrajskiej Biblii na język grecki.

Była ona przetłumaczona około 250-100 p.n.e. przez żydowskich uczonym w Aleksandrii (Egipt).

250-100 BC

Septuaginta

**Słowo „Septuaginta” znaczy:
siedemdziesiąt.**

**Odnosi się ono do tradycji mówiącej,
że tłumaczenia dokonało 70 uczonych.**

**LXX jest skrótem dla oznaczenia
Septuaginty.**

250-100 BC

Septuaginta

53 księgi tego tłumaczenia były ułożone według poniższego podziału.

- Tora
- Historia
- Poezja
- Prorocy

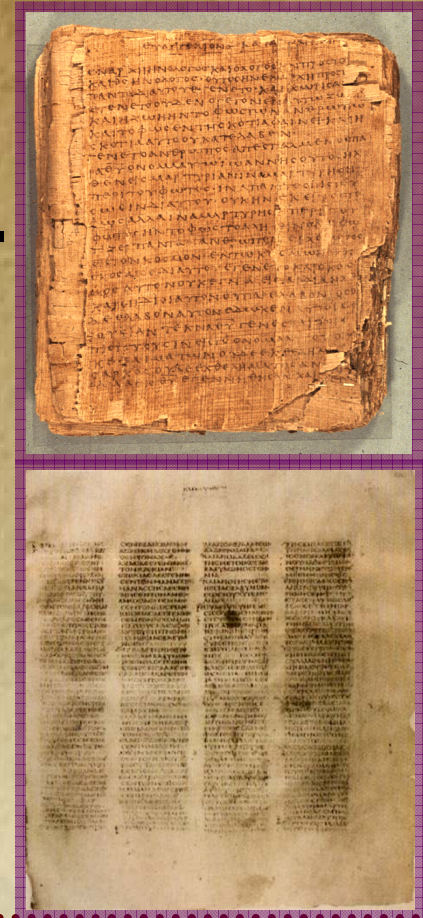

200 BC

Materiały Piśmiennicze:

**Papirus: używany pomiędzy:
(V wiekiem p.n.e. a VIII wiekiem n.e.).**

**Pergamin: używany pomiędzy:
(II a X wiekiem n.e.).**

200 BC

Papyrus

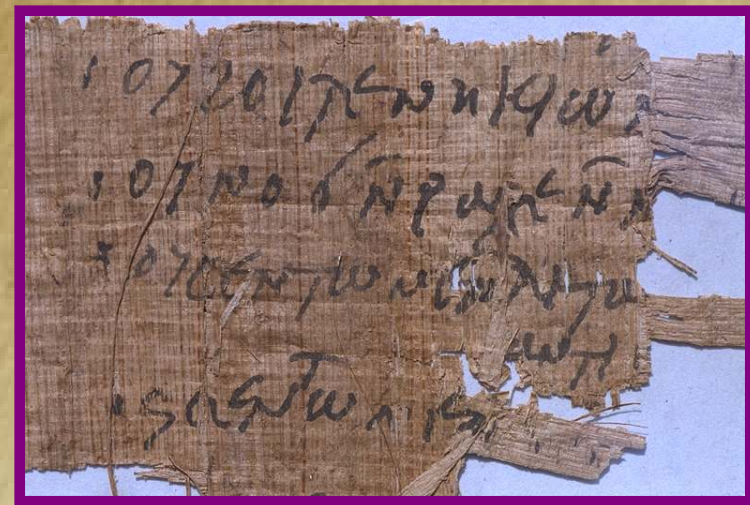
Roślina papyrus była pocięta na paski, a następnie sprasowana na materiał piśmienny: zwój lub kodeks.

200 BC

Papyrus

Pierwotnie Nowy Testament
był napisany na papirusie

200 BC

Formy Piśmiennicze:

Zwoje ze skóry, a później z papi-
rusu były używane do kopiowania
Pisma.

Kodeks jest zbiorem kartek połączo-
nych ze sobą i zszytych razem.
Czasem posiadały okładkę. Od I
wieku był częściej używany niż zwój.

200 BC

Narzędzia Skryby

1500 BC

500 BC

AD 1

AD 500

AD 1000

AD 1500

AD 1900

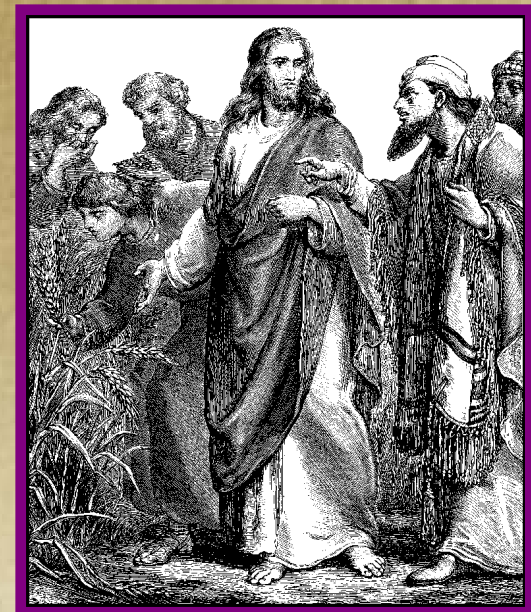
AD 2000

AD 45-100

Naśladowcy Jezusa

Naśladowcy Jezusa jako naoczni świadkowie, spisali wydarzenia z życia Jezusa oraz Kościoła jako świadectwo dla następnego pokolenia.

- Mateusz
- Marek
- Łukasz
- Jan
- Paweł
- Jakub
- Piotr
- Juda

Pismo Święte

Księga Estery
Księga Nehemiasza
Księga Ezdrasza
2 Księga Kronik
1 Księga Kronik
2 Księga Królewska
1 Księga Królewska
2 Księga Samuela
1 Księga Samuela
Księga Rut
Księga Sędziów
Księga Jozuego
Księga Powtórzonego Prawa
Księga Liczb
Księga Kapańska
Księga Wyjścia
Księga Rodzaju

STARY TESTAMENT I

Ks. Malachiasza
Ks. Zachariasza
Księga Aggeusza
Ks. Sofoniasza
Księga Habakuka
Księga Nahuma
Księga Micheasza
Księga Jonasza
Księga Abdiasza
Księga Amosa
Księga Joela
Księga Ozeasza
Księga Daniela
Księga Ezechiela
Lamentacje
Księga Jeremiasza
Księga Izajasza
Pieśń nad Pieśniami
Księga Kaznodziei
Księga Przysłów
Księga Psalmów
Księga Hioba

STARY TESTAMENT II

Księga Objawienia
List Judy
3 List Jana
2 List Jana
1 List Jana
2 List Piotra
1 List Piotra
List Jakuba
List do Hebrajczyków
List do Tytusa
2 List do Tymoteusza
1 List do Tymoteusza
1 List do Tesaloniczan
1 List do Tesaloniczan
List do Kolosan
List do Filipian
List do Efezjan
List do Galacjan
2 List do Koryntian
1 List do Koryntian
List do Rzymian
Dzieje Apostolskie
Ewangelia Jana
Ewangelia Łukasza
Ewangelia Marka
Ewangelia Mateusza

NOWY TESTAMENT

AD 45-100

Naśladowcy Jezusa

Osiem ksiąg Starego Testamentu jest cytowanych przez autorów Nowego Testamentu.

Przykład:

**Psalm 118:22-23 cytowany w:
Mat. 21:42.**

Bible

AD 100

Nowy Testament

Oryginalne pisma Nowego Testamentu były kopiowane, a następnie krążyły między kościołami. Około 150 roku stały się one powszechne pod nazwą Nowy Testament (Nowe Przymierze).

AD 100

Nowy Testament

Nowy Testament (Nowe Przymierze) jest:

- Obiecane u Jeremiasza (31:31-32).
- Ogłoszone przez Jezusa (Łuk. 22:20).
- Potwierdzone przez Pawła (1 Kor. 11:25).
- Rozwinięte w liście do Hebrajczyków.

Bible

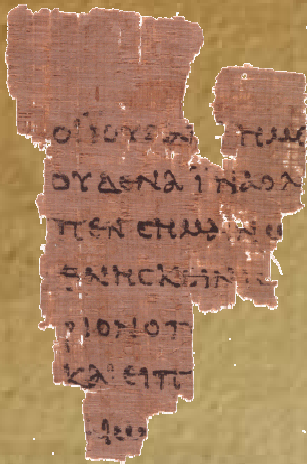

AD 200

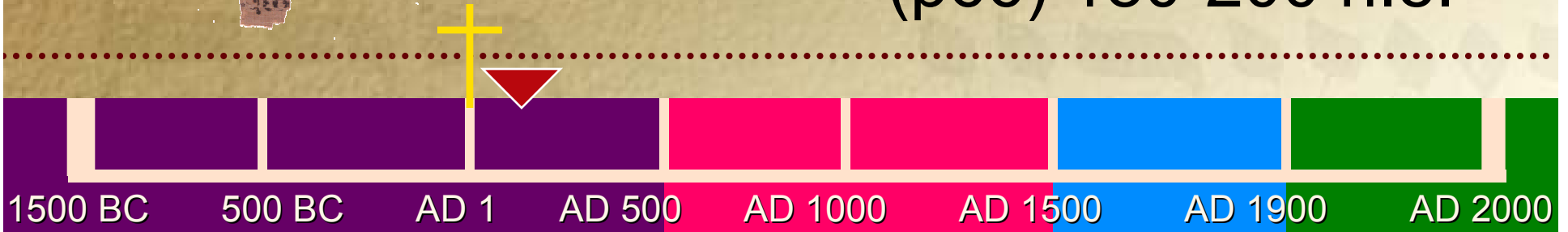
Kopie N.T.

Dwa najstarsze papirusy:

John Rylands II
(p52) 130-150 n.e.

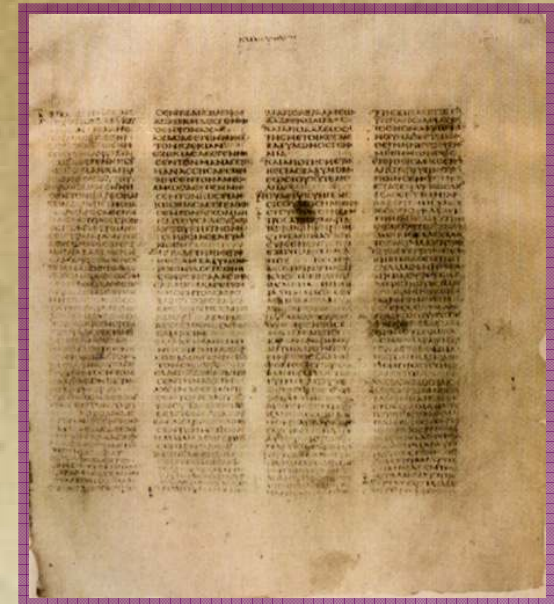
Papyrus Bodmer II
(p66) 180-200 n.e.

AD 200-300

Pergaminy

Pergaminy były wykonywane ze skór zwierzęcych (z owcy lub krowy).

AD 200-300

Wczesne Przekłady

Najwcześniejsze tłumaczenia:

- Łacińskie
- Koptyjskie (Egipt)
- Syryjskie (Syria) Peshita

Przekład Koptyjski

AD 200-300

Ojcowie Kościoła

Ojcowie Kościoła zaakceptowali Ewangelie i Listy Pawła jako kanoniczne.

Kanon - (z greckiego) słowo oznaczające zasadę (miarę) wiary lub prawdy.

AD 200-300

Kanon

Kanon odnosi się do autorytatywnych ksiąg, które zostały oficjalnie zaakceptowane i aprobowany jako Pismo Święte. Księgi te stanowią standard lub „zasadę wiary” chrześcijaństwa.

Kanoniczne księgi są natchnione przez Boga, bezbłędne, doktrynalnie prawdziwe, spójne, mające moc oraz zaakceptowane przez Bożych ludzi.

AD 200-300

Kanon

Pogląd Nieprawidłowy	Pogląd Prawidłowy
Kościół określa kanon	Kościół - odkrywa kanon
Kościół - matka kanonu	Kościół - dziecko kanonu
Kościół - arbiter kanonu	Kościół - sługa kanonu
Kościół - kształtuje kanon	Kościół - uznaje kanon
Kościół - sędzia kanonu	Kościół - świadek kanonu
Kościół - pan kanonu	Kościół - poddanym kanonu

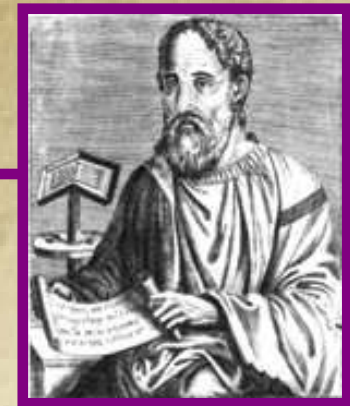
AD 200-300

Kanon

**Orygenes wymienia 21
akceptowanych ksiąg N.T.**

**Euzebiusz wymienia 22
księgi N.T.**

AD 313

Kanon

Księgi N.T. są kolekcjonowane i rozpowszechniane jako autorytatywne poprzez całe imperium Konstantyna, cesarza rzymskiego, który zalegalizował Chrześcijaństwo w 313 roku.

Konstantyn

1500 BC

500 BC

AD 1

AD 500

AD 1000

AD 1500

AD 1900

AD 2000

AD 397

Kanon

Synod w Kartaginie (397) formalnie potwierdził kanoniczność 27 ksiąg N.T., które wcześniej były nieoficjalnym autorytetem dla chrześcijan pierwszych 3 wieków.

AD 400

Kanon

Przed 400 r. wszystkie księgi N.T. były zaakceptowane, o czym świadczą:

- Atanazy
- Hieronim
- Augustyn
- 3 Synody Kościoła

Augustyn

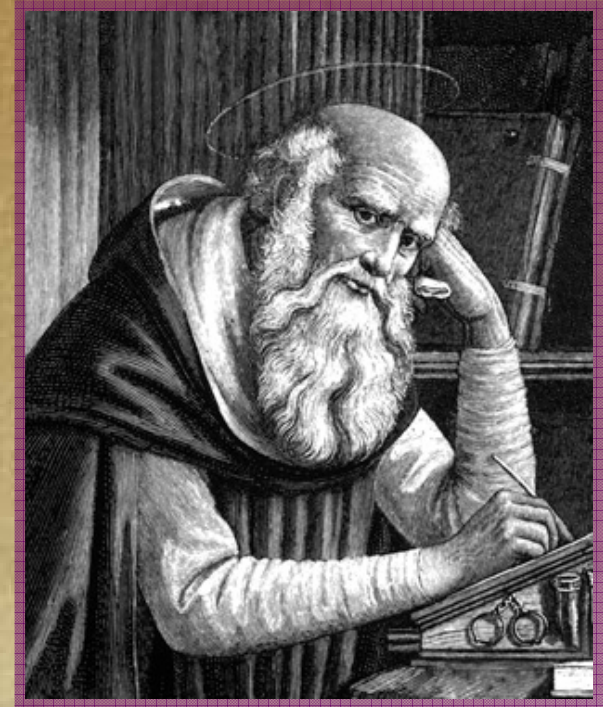

AD 400

Hieronim

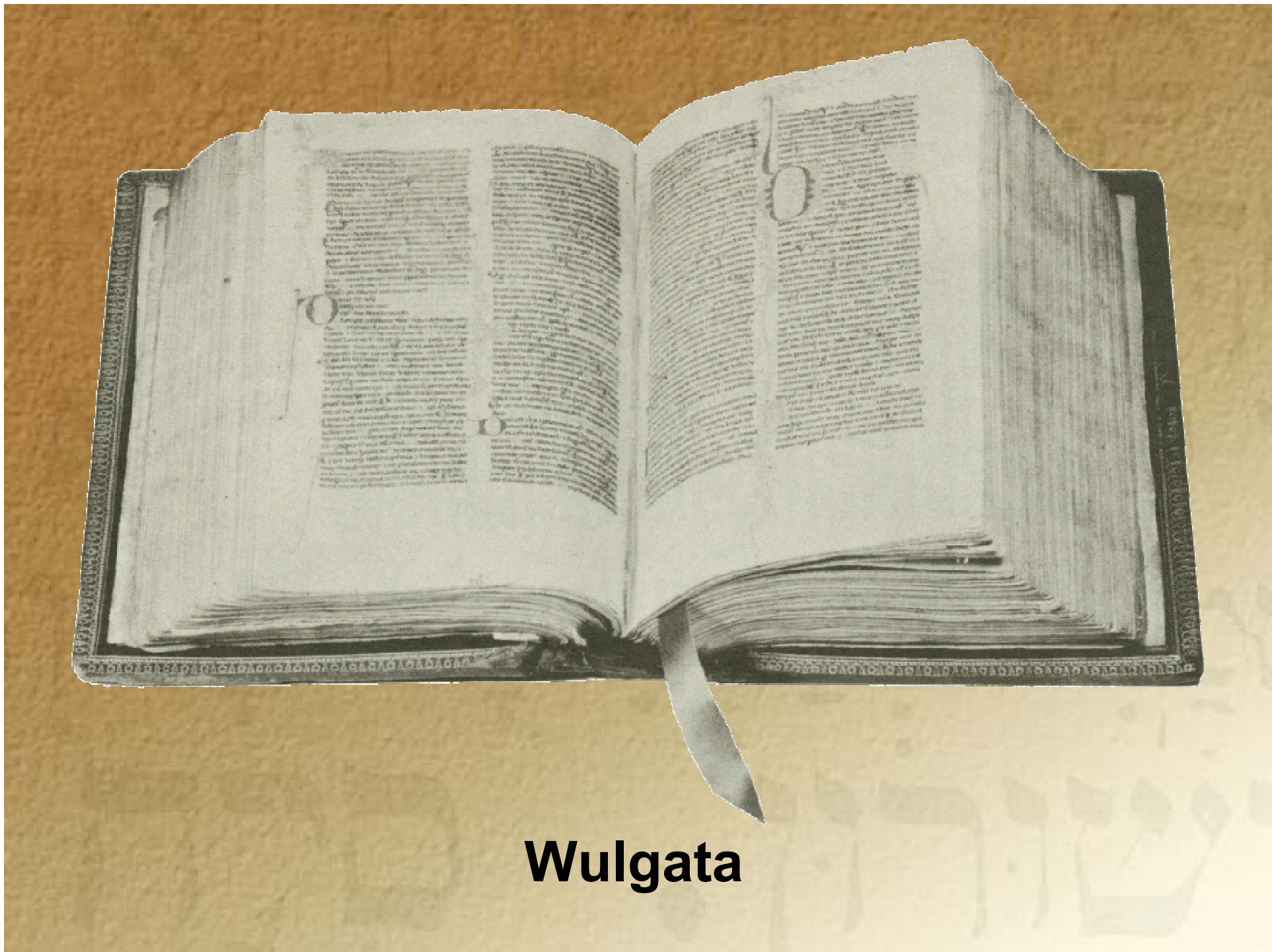
W 410 roku Hieronim zaczął tłumaczyć Biblię na łacinę – ukończył po 25 latach.

To tłumaczenie zwane Wulgatą, stało się główną Biblią poprzez wieki.

Hieronim

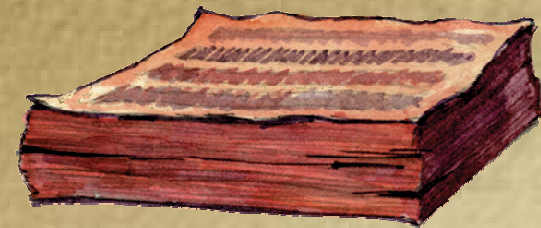

Wulgata

AD 400

Kopie Biblii

Do kopiowania Biblii w latach 300-1400 używano: skór z cieląt lub antylop zwanych welin oraz skór z owiec i kóz zwanych pergaminem.

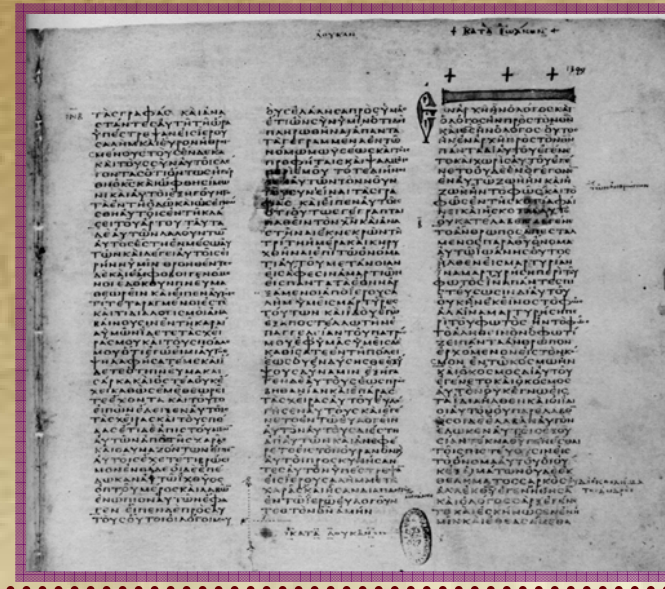
AD 400

Kopie Biblii

Dwie najstarsze welinowe kopie (325-350):

Kodeks Synajski

Kodeks Watykański

1500 BC

500 BC

AD 1

AD 500

AD 1000

AD 1500

AD 1900

AD 2000

AD 500

Masoreci

Masoreci - (znaczenie: panowie tradycji) byli to żydowscy kopiści Biblii, którzy pomiędzy 500 a 900 rokiem starali się przywrócić i zachować pierwotną formę Biblii Hebrajskiej – Starego Testamentu.

AD 500

Masoreci

Masoreci opracowali dla
spółgłoskowego zapisu
języka hebrajskiego system
notacji samogłosek.

Masorecki tekst

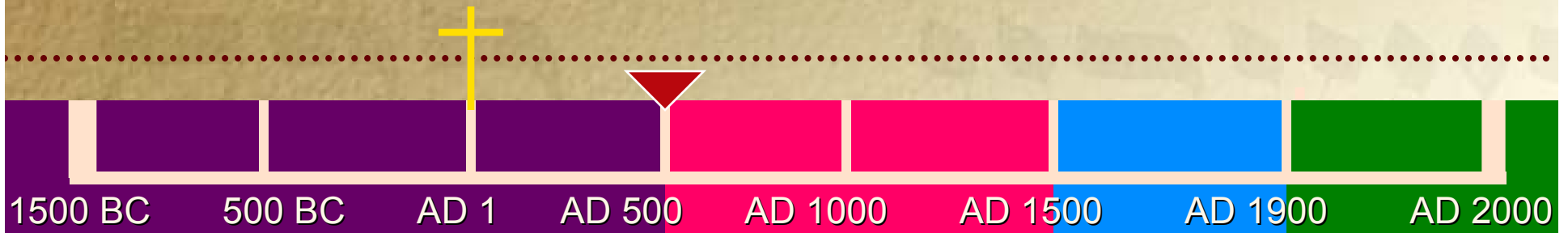

AD 500

Masoreci

Aby zachować tekst nieskażonym, Masoreci liczyli wszystkie litery Biblii, by ich liczba zgadzała się w kolejnych kopiach.

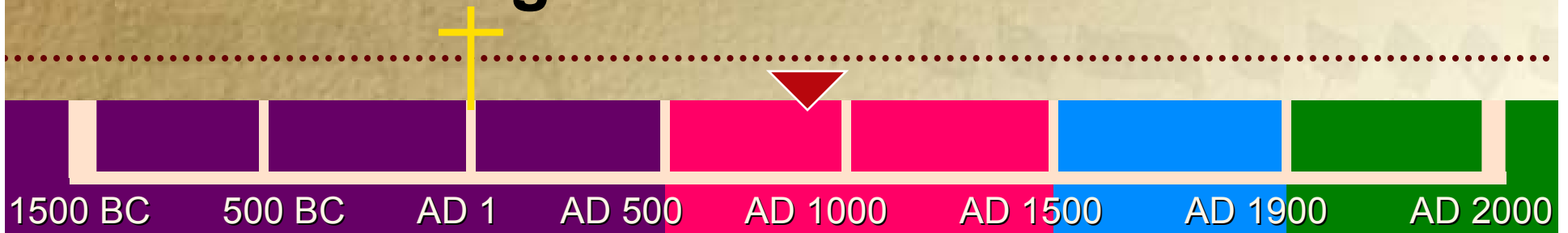
Dokładność masoretów posunięta była do tego stopnia, że jeśli kopista pomylił choćby jeden znak - musiał spalić cały dotychczas zapisany zwój.

AD 950

Biblia starosłowiańska

W dziewiątym wieku, kiedy plemiona słowiańskie nawracały się dzięki pracy Cyryla i Metodego, dokonano przekładu na język staro-cerkiewno-słowiański. Cyryl opracował specjalny alfabet, zwany od jego imienia cyrylicą, i wkrótce cała Biblia została przetłumaczona. Jest to ciągle oficjalna wersja rosyjskiego Kościoła Prawosławnego.

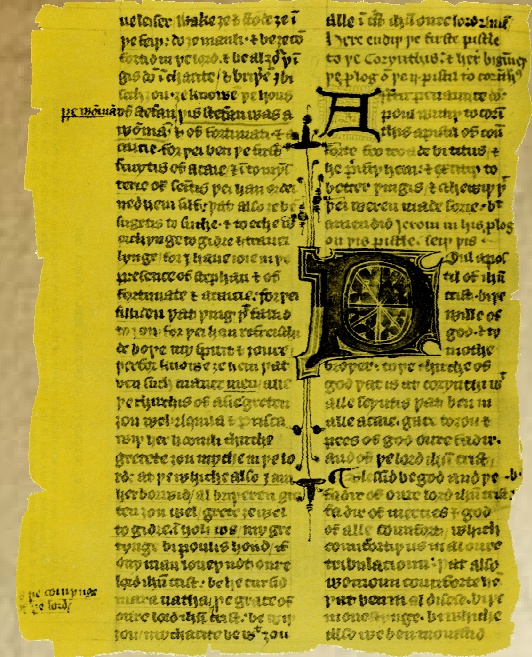

AD 1300

Biblia Wyclifa

W 1382 Jan Wyclif jako pierwszy przetłumaczył Biblię z łaciny na język angielski. Pragnął bowiem, by zwykli ludzie mogli czytać Pismo Święte.

W 1408 Biblia była zakazana do czytania przez zwykłych ludzi bez zgody biskupa.

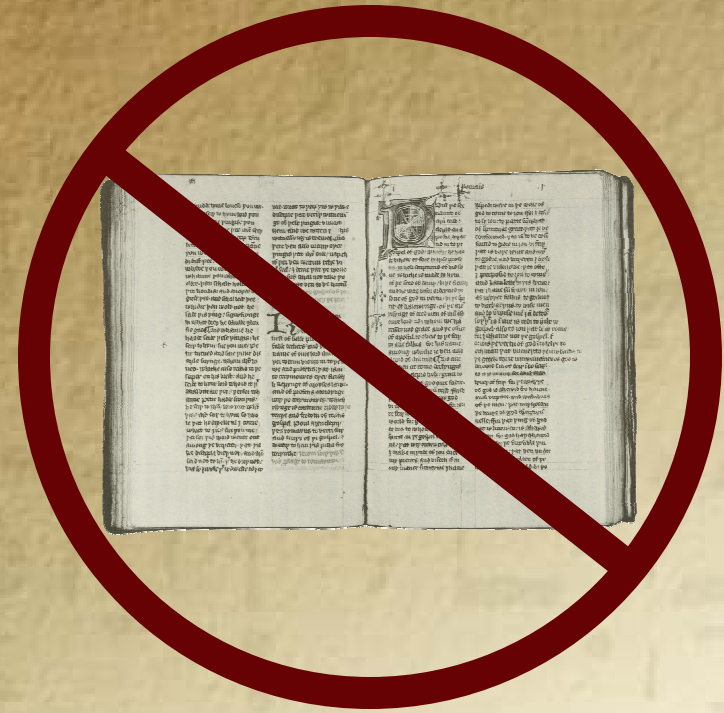
Strona z Biblii Wyclifa

AD 1408

Biblia w Anglii

W 1408 Biblia była zakazana do czytania przez zwykłych ludzi bez zgody biskupa.

1500 BC

500 BC

AD 1

AD 500

AD 1000

AD 1500

AD 1900

AD 2000

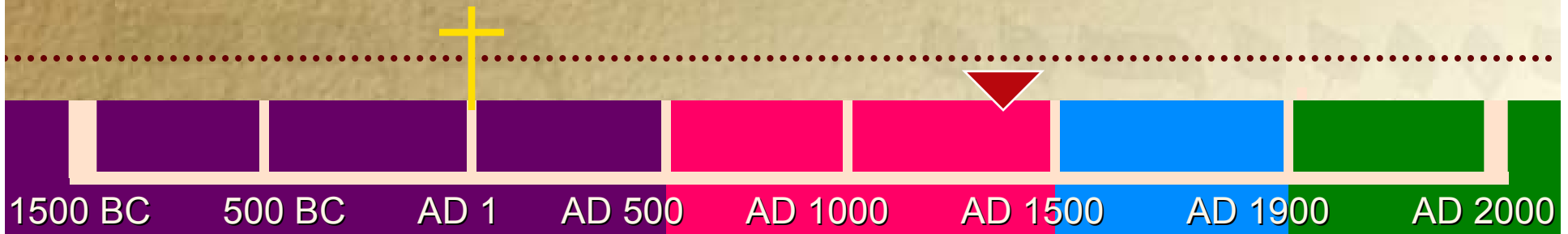
AD 1455

Druk

W 1455 Jan Gutenberg, z Moguncji, jako pierwszy stworzył przemysłową metodę druku (przy użyciu ruchomej czcionki).

Moguncja, Niemcy

AD 1455

Druk

To wydarzenie było najistotniejszym momentem otwierającym drogę do rozpowszechniania Biblii.

**Gutenberg
i pierwsza Drukarnia**

AD 1455

Druk

Biblia Gutenberg (1455)
jest pierwszą księgą w historii świata wykonaną za pomocą druku. Była to łacińska Biblia z ręcznie zrobionymi ornamentami.

Biblia Gutenberga

AD 1476

Polskie Biblie

Psalterz floriański (XIV i XV w.) są to psalmy napisane w 3 językach: łacina–polski-niemiecki.

Psalterz puławski (XV w.)

Biblia królowej Zofii - Biblia Szaroszpatacka (1453-1455) najstarsze przetłumaczenie całej Biblii na język polski.

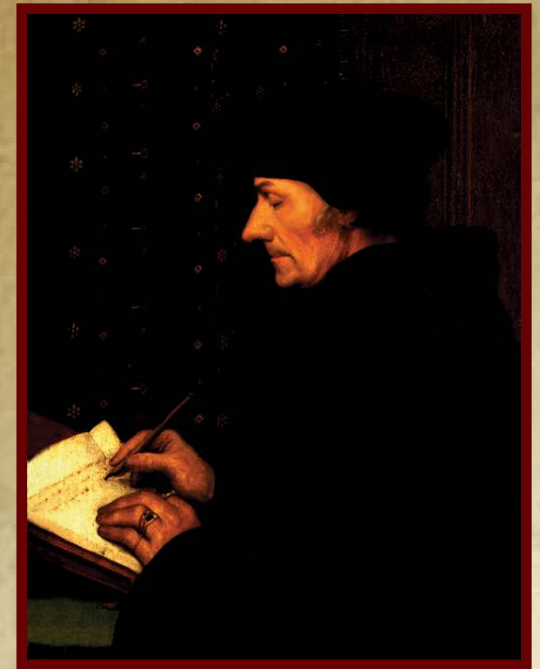

Psalterz floriański

AD 1516

Erazm

Erazm z Roterdamu
holenderski filozof, kapłan i
naukowiec starożytnej Greki.
W 1516 opracował pierwsze
greckie wydanie Nowego
Testamentu.

Erazm

AD 1516

Erazm

Celem Erazma było by Pismo Święte było czytane przez osoby świeckie w języku narodowym: „od rolnika na polu do tkaczki w warsztacie tkackim”. Jego Grecki tekst stworzył podstawy dla *Textus Receptus*.

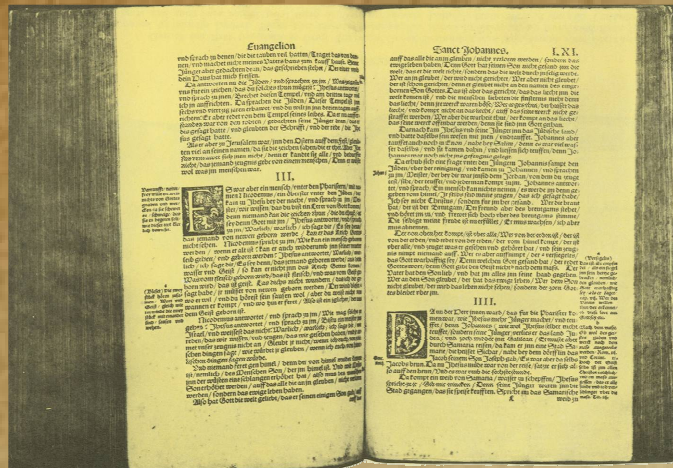
Textus Receptus był w przyszłości użyty przez Marcina Lutra, Wiliama Tyndale i wiele innych tłumaczy.

AD 1522

Marcin Luter

W 1522 roku, Marcin Luter przetłumaczył Nowy Testament na niemiecki.

Martin Luther

1500 BC

500 BC

AD 1

AD 500

AD 1000

AD 1500

AD 1900

AD 2000

AD 1550

Robert Estienne

W XVI wieku Robert Estienne po raz pierwszy zastosował w swym grecko-łacińskim wydaniu Nowego Testamentu podział tekstu na rozdziały i wersety. Podział Starego Testamentu dokonali już wcześniej masoreci, a po raz pierwszy w całej Biblii zastosował taki podział także Estienne w swym francuskim wydaniu z 1553 roku.

AD 1546-1632

Polska Protestancka Biblia

- 1546 Psalterz Dawidowy - Mikołaj Rej
- 1551 Nowy Testament - S. Murzynowski
- 1552 Nowy Testament - J. Sandecki
- 1563 Biblia Brzeska
zwana *Radziwiłłowska* - (kalwini).
- 1572 Biblia Nieświeska
Szymon Budny - (Bracia Polscy).
- 1632 Biblia Gdańska
- (luteranie, kalwini, bracia czescy).

AD 1563

Biblia Brzeska

Sponsorem tej Biblii był Mikołaj Radziwiłł Czarny.

Jego syn Radziwiłł Sierotka - spalił wiele kopii w Wilnie.

1500 BC

500 BC

AD 1

AD 500

AD 1000

AD 1500

AD 1900

AD 2000

Biblia Brzeska

AD 1556- 99

Polska Katolicka Biblia

1565 Nowy Testament oparty na Wulgacie

1561 Biblia Leopoldy

- zwana też Szarffenbergowską

1599 Biblia Wujka

- ks. Jakub Wujek, jezuita z Kalisza

Biblia Wujka

AD 1560

Apokryfy

Apokryfy są to starożytnie pisma żydowskie i wczesnochrześcijańskie, niepewnego pochodzenia, o treści często tajemnej, wręcz odbiegającej od powszechnie przyjętej nauki. Do XVI w. apokryfy nigdy oficjalnie nie były zaliczane do kanonu Pisma Świętego.

AD 1560

Apokryfy

Apokryfy były w Septuagincie, a nie było ich w Hebrajskiej Biblii. Należy pamiętać, że Septuaginta była stworzona jako literatura hebrajska do biblioteki w Aleksandrii, dlatego zawierała księgi kanoniczne oraz księgi nie kanoniczne.

AD 1560

Apokryfy S.T.

- 1. Księga Tobiasza**
- 2. Księga Judyty**
- 3. Księga Mądrości**
- 4. Eklezjastyk (albo Mądrość Syracha)**
- 5. Księga Barucha**
List Jeremiasza (Barucha rozdział 6)
- 6-7 1-2 Księga Machabejska**

AD 1560

Apokryfy S.T.

Dodatek do Estery (Estery rozdz. 10,3a-31)

Dodatek do Daniela:

- Modlitwa Azariasza i pieśń trzech młodzińców (Daniel 3,24-90)
- Księga Zuzanny (Daniel 13)
- Opowieści o Belu i o wężu (Daniel 14)

Dlaczego apokryfy nie są w kanonie Pisma Świętego?

- 1. Nie było ich w hebrajskim kanonie zwanym Tanach.**
- 2. Nie były napisane w języku hebrajskim.**
- 3. Powstały po okresie profetycznym (200 B.C. – 200 A.C.)**
- 4. Zawierają błędy historyczne, teologiczne, i chronologiczne.**
- 5. Józef Flawiusz, historyk żydowski oraz Filon, filozof żydowski, nie uznawali ich jako Pismo Święte.**

Dlaczego apokryfy nie są w kanonie Pisma Świętego?

- 6. Jezus i autorzy N.T. nie cytują apokryfów.**
- 7. Uczni Żydowscy w Jamnii (90A.C.) nie uznali ich jako Pismo.**
- 8. W II wieku, Żydzi z Aleksandrii przyjęli grecką wersję S.T. ale bez apokryfów.**
- 9. Aż do IV wieku Kościół nie uznawał ich jako Pismo Święte.**
- 10. Ojcowie Kościoła (Orygenes, Cyryl, Atanazy) byli przeciwni apokryfom.**

Dlaczego apokryfy nie są w kanonie Pisma Świętego?

- 11. Hieronim (340-420), tłumacz Wulgaty, nie włączył ich do kanonu Biblii.**
- 12. Luter i reformacja odrzuciła ich kanoniczność.**
- 13. Według zwojów z Qumran żadna księga kanoniczna nie powstała po okresie perskim.**
- 14. Dopiero w 1546 Sobór Trydencki włączył ich do ksiąg kanonicznych.**

Pismo Święte

Księga Estery
Księga Nehemiasza
Księga Ezdrasza
2 Księga Kronik
1 Księga Kronik
2 Księga Królewska
1 Księga Królewska
2 Księga Samuela
1 Księga Samuela
Księga Rut
Księga Sędziów
Księga Jozuego
Księga Powtórzonego Prawa
Księga Liczb
Księga Kapańska
Księga Wyjścia
Księga Rodzaju

STARY TESTAMENT I

Ks. Malachiasza
Ks. Zachariasza
Księga Aggeusza
Ks. Sofoniasza
Księga Habakuka
Księga Nahuma
Księga Micheasza
Księga Jonasza
Księga Abdiasza
Księga Amosa
Księga Joela
Księga Ozeasza
Księga Daniela
Księga Ezechiela
Lamentacje
Księga Jeremiasza
Księga Izajasza
Pieśń nad Pieśniami
Księga Kaznodziei
Księga Przysłów
Księga Psalmów
Księga Hioba

STARY TESTAMENT II

Księga Objawienia
List Judy
3 List Jana
2 List Jana
1 List Jana
2 List Piotra
1 List Piotra
List Jakuba
List do Hebrajczyków
List do Tytusa
2 List do Tymoteusza
1 List do Tymoteusza
1 List do Tesaloniczan
1 List do Tesaloniczan
List do Kolosan
List do Filipian
List do Efezjan
List do Galacjan
2 List do Koryntian
1 List do Koryntian
List do Rzymian
Dzieje Apostolskie
Ewangelia Jana
Ewangelia Łukasza
Ewangelia Marka
Ewangelia Mateusza

NOWY TESTAMENT

Katolickie Pismo Święte

1 Księga Machabejska		2 Księga Machabejska		Księga Tobiasza		Księga Judyty	
Księga Estery	Księga Nehemiasza	Księga Ezdrasza	2 Księga Kronik	1 Księga Kronik	2 Księga Królewska	1 Księga Królewska	1 Księga Samuela
Księga Rut	Księga Sędziów	Księga Jozuego	Księga Powtorzonego Prawa	Księga Liczb	Księga Kapłanska	Księga Wyjścia	Księga Rodzaju

STARY TESTAMENT I

Mądrość Syracha		Księga Mądrości		Księga Barucha			
Ks. Malachiasza	Ks. Zachariasza	Księga Aggeusza	Ks. Sofoniasza	Księga Habakuka	Księga Nahuma	Księga Micheasza	Księga Jonasza
Księga Abdiasza	Księga Amosa	Księga Joela	Księga Ozeasza	Księga Daniela	Księga Ezechiela	Lamentacje	Księga Jeremiasza
Księga Izajasza	Pieśń nad Pieśniami	Księga Kaznodziej	Księga Przysłów	Księga Psalmy	Księga Hioba		

STARY TESTAMENT II

Księga Objawienia	List Judy	3 List Jana	2 List Jana	1 List Jana	2 List Piotra	1 List Piotra	List Jakuba	List do Hebrajczyków	List do Tytusa	2 List do Tymoteusza	1 List do Tymoteusza	1 List do Tesaloniczan	1 List do Tesaloniczan	List do Kolosan	List do Filipian	List do Efezjan	List do Galacjan	2 List do Koryntian	1 List do Koryntian	List do Rzymian	Dzieje Apostolskie	Ewangelia Jana	Ewangelia Łukasza	Ewangelia Marka	Ewangelia Mateusza
-------------------	-----------	-------------	-------------	-------------	---------------	---------------	-------------	----------------------	----------------	----------------------	----------------------	------------------------	------------------------	-----------------	------------------	-----------------	------------------	---------------------	---------------------	-----------------	--------------------	----------------	-------------------	-----------------	--------------------

NOWY TESTAMENT

AD 1629

Stare Manuskrypty

Pomiędzy 1629 a 1947 kilka wczesnych kopii Pisma Świętego zostało znalezionych.

Kodeks Aleksandryjski – pergaminowy manuskrypt w języku greckim, który powstał pod koniec V wieku w Egipcie. Pierwotnie składał się z 820 kart, a do naszych czasów zachowały się 773 karty. W 1629 roku został udostępniony dla naukowców.

AD 1859

Stare Manuskrypty

Kodeks Synajski jeden z najważniejszych manuskryptów N.T. z 350 roku.

Odkryty w 1859 w bibliotece klasztoru na Górze Synaj i opublikowany w 1862 roku.

AD 1889

Stare Manuskrypty

Kodeks Watykański
powstał około 325 roku.

W 1889 został udostępniony
dla naukowców.

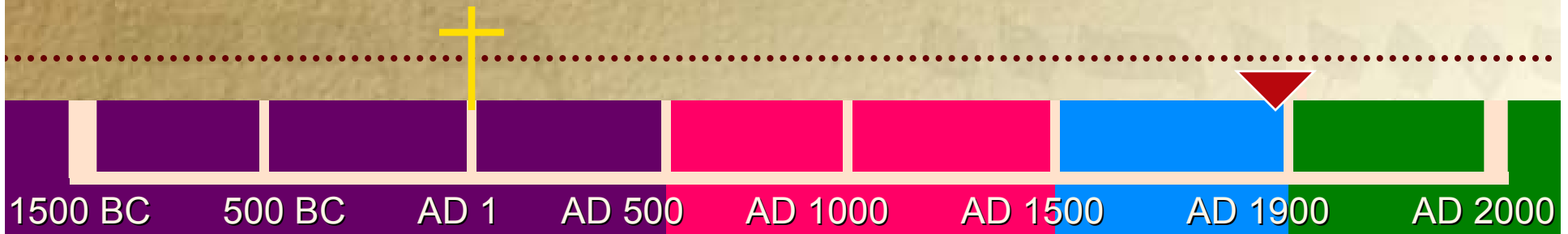
Flaga Watykanu

AD 1890

Text Westcott & Hort

Tekst Westcott & Hort jest to grecki Nowy Testament stworzony w oparciu o manuskrypty. Jest on oparty na Kodeksach: Synajskim i Watykańskim. W XIX wieku był on podstawowym tekstem do tłumaczeń na języki narodowe.

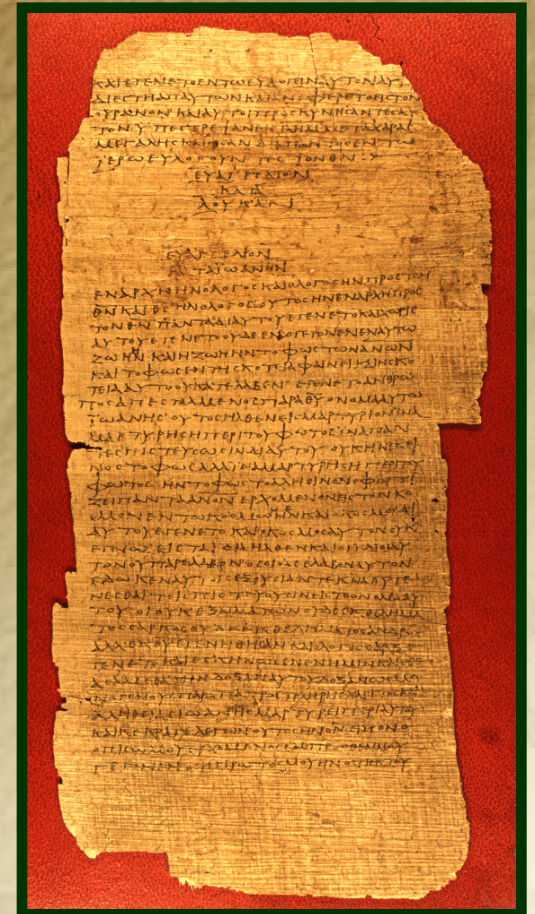
AD 1956-61

Papyrus Bodmer

**Papyrus Bodmer II
(p66) 180-200 n.e.**

**Papyrus Bodmer XV
(p75) 200-225 n.e.**

1500 BC

500 BC

AD 1

AD 500

AD 1000

AD 1500

AD 1900

AD 2000

AD 1947

Rękopisy z Qumran

Zwoje znad Morza Martwego
- zbiór dokumentów spisanych po hebrajsku, aramejsku i grecku. Znalezione w latach 1947-1956. Zawierały najstarsze kopie Starego Testamentu (przed 100 rokiem p.n.e.).

**Qumran koło
Morza Martwego**

AD 1947

Rękopisy z Qumran

Kopie z Qumran pokazały, że Hebrajska Biblia (zachowana przez Masoretów) jest niemal identyczna ze zwojami z Morza Martwego. Świadczy to o wyjątkowej skrupulatności kopistów na przestrzeni około 1000 lat.

AD 1947

Zwój Izajasza

Zwój Izajasza, który jest częścią zwojów z Qumran, jest najstarszym manuskryptem Biblii, który przetrwał do naszych czasów. Pochodzi on z 100 roku p.n.e..

Zwój Izajasza

AD 1950

Manuskrypty z Egiptu

W XX wieku ponad 100 manuskryptów Nowego Testamentu zostało znalezionych w Egipcie.

AD 1998

Textus Receptus

Obecnie Nowy Testament na języki narodowe tłumaczy się z:

NESTLE-ALAND GREEK NEW TESTAMENT 27TH EDITION

edited by

Kurt Aland, Matthew Black, Carlo M. Martini
Bruce M. Metzger, and Allen Wikgren

AD 1957-99

Przekłady Polskie

1957 Nowy Testament - Kowalski

1961 Nowy Testament - Dąbrowski

1976 Nowy Testament - Romaniuk

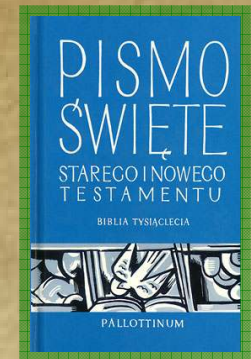
1965 Biblia Tysiąclecia

1973-75 Biblia Poznańska

1975 Biblia Warszawska zwana Polską

**1997 Biblia Warszawsko-Praska –
ks. Romaniuk**

2007? EIB – Poznań

AD 1957-07

Współczesne Przekłady

Wiedza płynąca z odkrytych manuskryptów oraz zmieniający się język prowadzi do potrzeby nowych tłumaczeń Pisma Świętego na języki narodowe.

AD 1957-07

Współczesne Przekłady

Przekłady:

- **Dosłowne Tłumaczenie (słowo-za-słowo):**
Tłumaczenie słów i struktury zdań z oryginalnych języków.
- **Dynamiczne Tłumaczenie (myśl-za-myśl):**
Tłumaczenie idei i koncepcji autora z oryginalnych języków.
- **Parafraza (tłumaczenie-z-tłumaczenia):**
ponowne napisanie tłumaczenia z istniejącego tłumaczenia.

AD 1563

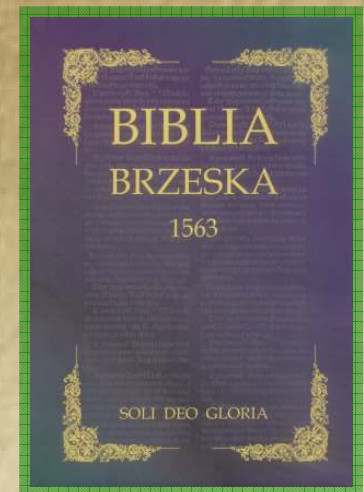
Współczesne Przekłady

Biblia Brzeska

Na początku było Słowo, a Słowo ono było u Boga i było ono Słowo Bóg.

Żadenci nigdy Boga nie widział, lecz on jedynorodny syn, który jest w łonie Ojcowym, ten nam opowiedział.

Ewangelia Jana 1:1,18

AD 1632

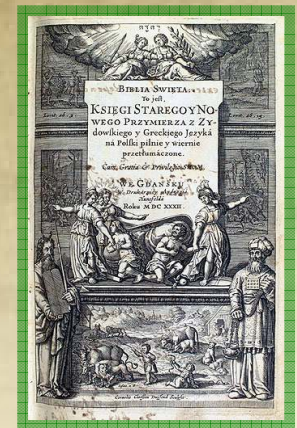
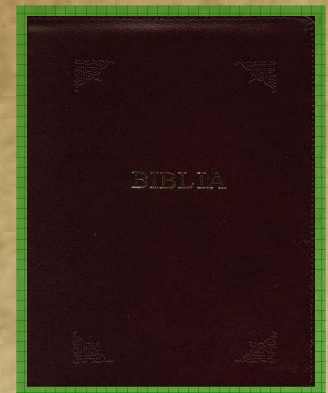
Współczesne Przekłady

Biblia Gdańska

Na początku było Słowo, a ono Słowo
było u Boga, a Bogiem było ono Słowo.

Boga nikt nigdy nie widział: on
jednorodzony syn, który jest w łonie
ojcowskiem, ten nam opowiedział.

Ewangelia Jana 1:1,18

AD 1965

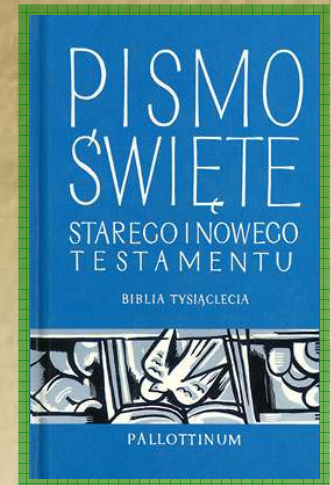
Współczesne Przekłady

Biblia Tysiąclecia

Na początku było Słowo, a Słowo było u Boga, i Bogiem było Słowo.

Boga nikt nigdy nie widział, Ten Jednorodzony Bóg, który jest w łonie Ojca, (o Nim) pouczył.

Ewangelia Jana 1:1,18

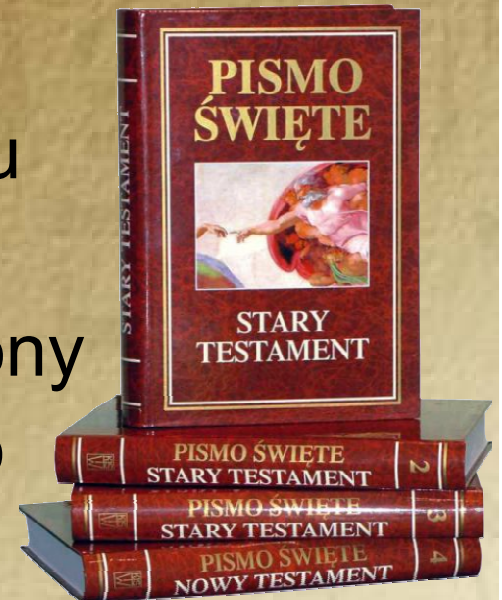
AD 1975

Współczesne Przekłady

Biblia Poznańska

Na początku było Słowo, a Słowo było u Boga, a Bogiem było Słowo.

Boga nikt nigdy nie widział; Jednorodzony Bóg, który jest na łonie Ojca, dał nam Go poznać.

Ewangelia Jana 1:1,18

AD 1975

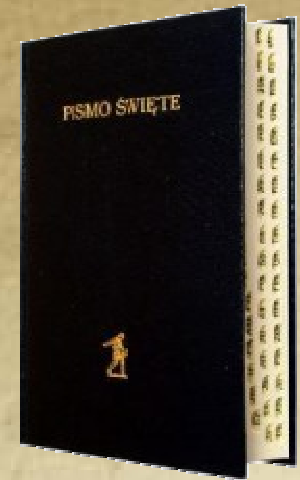
Współczesne Przekłady

Biblia Warszawska

Na początku było Słowo, a Słowo było u Boga, a Bogiem było Słowo.

Boga nikt nigdy nie widział, lecz jednorodzony Bóg, który jest na łonie Ojca, objawił go.

Ewangelia Jana 1:1,18

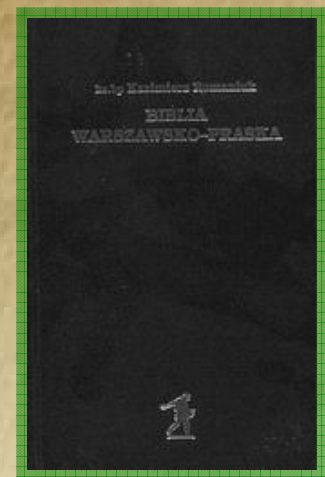
AD 1997

Współczesne Przekłady

Biblia Warszawsko-Praska ks. Romaniuk

Na początku było Słowo, a Słowo było u Boga i Bogiem było słowo.

Boga nikt nigdy nie widział. Jednorodzony Syn, który jest Bogiem i który przebywa na łonie Ojca, On Go ukazał.

Ewangelia Jana 1:1,18

AD 2007

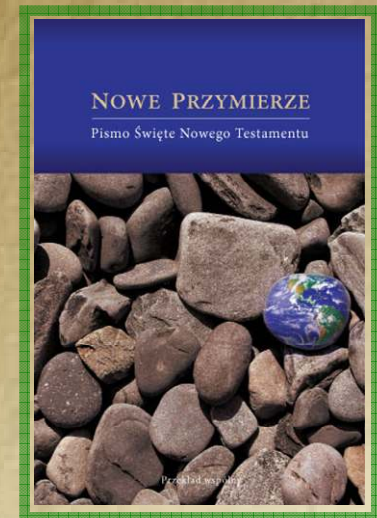
Współczesne Przekłady

Biblia Ewangelicznego Instytutu Biblijnego

Na początku było Słowo; Słowo było u Boga i Bogiem było Słowo.

Boga nikt nigdy nie widział; objawił Go On, jednorodzony Bóg, który jest w łonie Ojca.

Ewangelia Jana 1:1,18

AD 1532-2007

Współczesne Przekłady

„jednorodzony **Syn**” czy „jednorodzony **Bóg**”
w Ew. Jana 1:18

Stare przekłady jak: Biblia Brzeska i Biblia Gdańska były tłumaczone z oryginałów, które zawierały słowo: „jednorodzony syn”. Wykopaliska XX wieku odkryły bardzo wczesne rękopisy, które zawierają słowo: „jednorodzony Bóg”. Dlatego wszystkie współczesne przekłady używają słowa Bóg zamiast Syn.

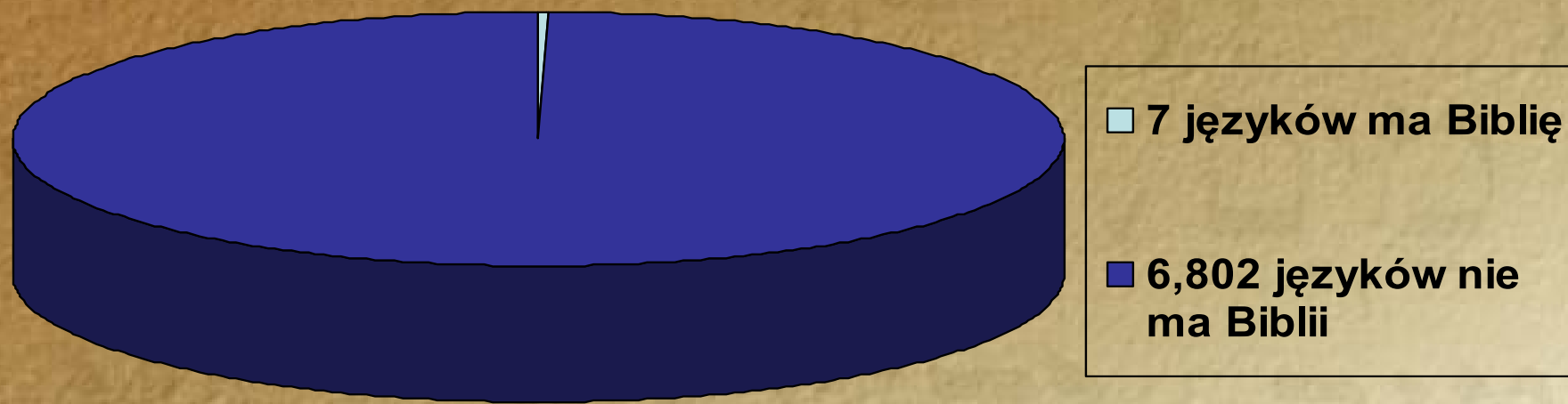

W miarę jak Biblia przekraczała granice różnych narodów była ona tłumaczona na języki narodowe.

Do 2000 roku około 3,000 grup językowych było bez własnej Biblii.

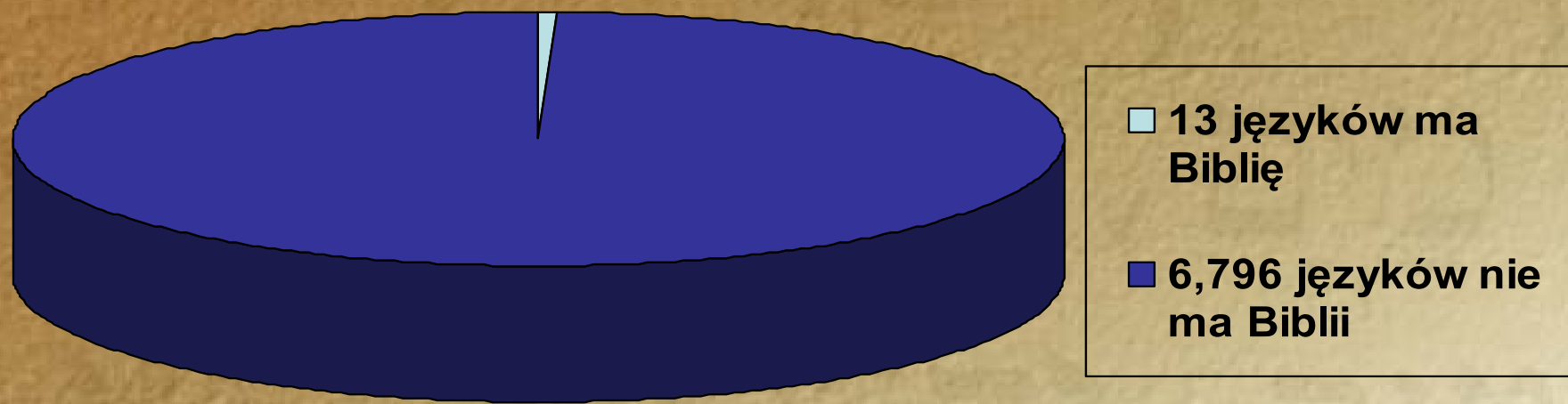
Do 200 roku, Biblia lub jej część była przetłumaczona na 7 języków.

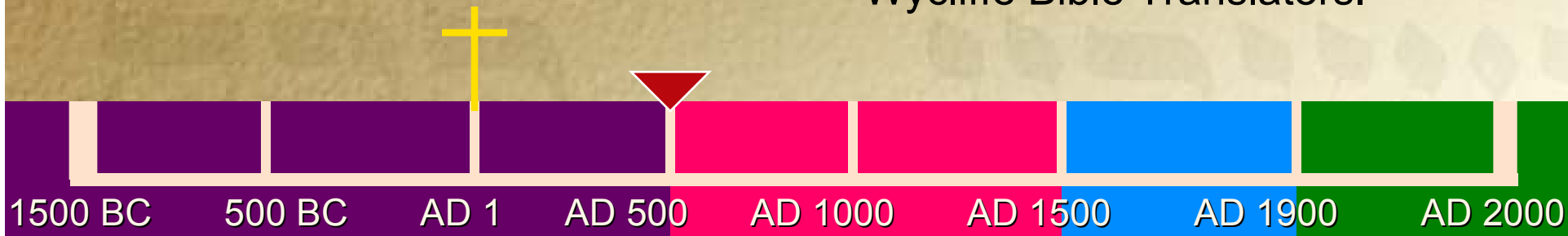
Źródło: The World Christian Encyclopedia
Wycliffe Bible Translators.

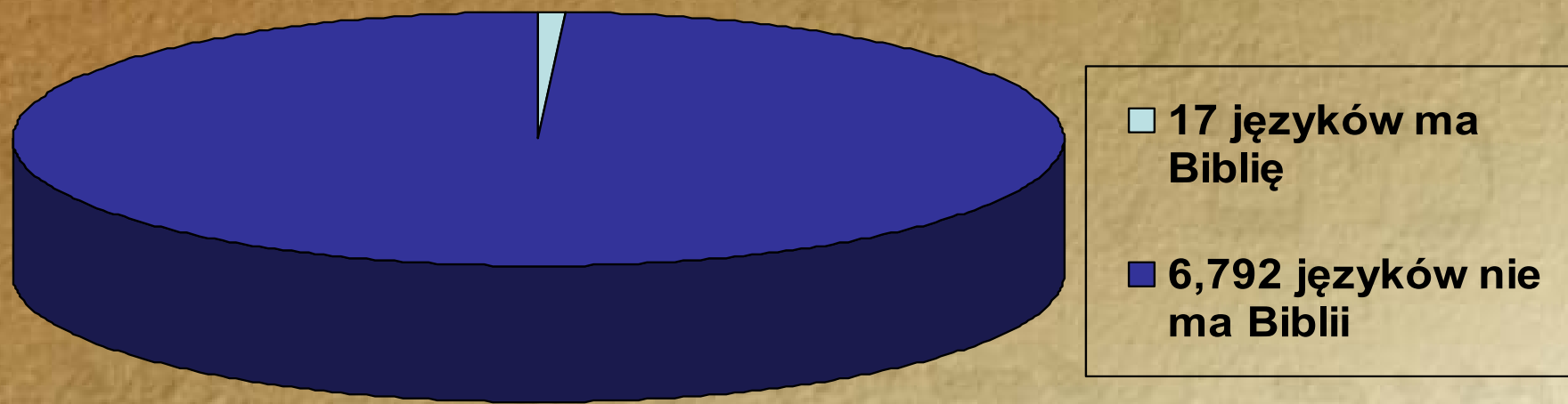
Do 500 roku, Biblia lub jej część była przetłumaczona na 13 języków.

Źródło: The World Christian Encyclopedia
Wycliffe Bible Translators.

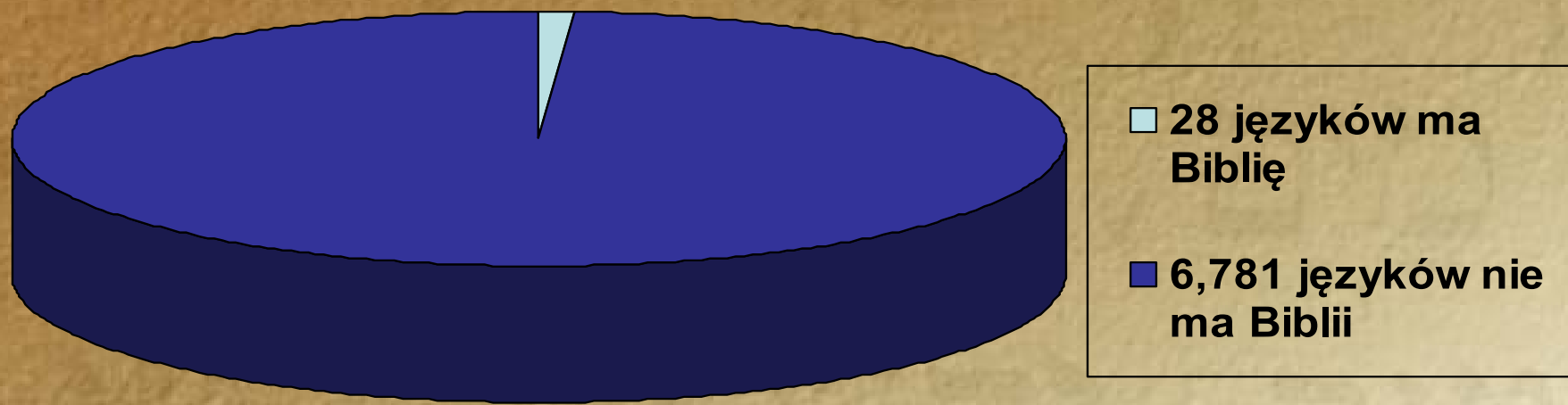
Do 900 roku, Biblia lub jej część była przetłumaczona na 17 języków.

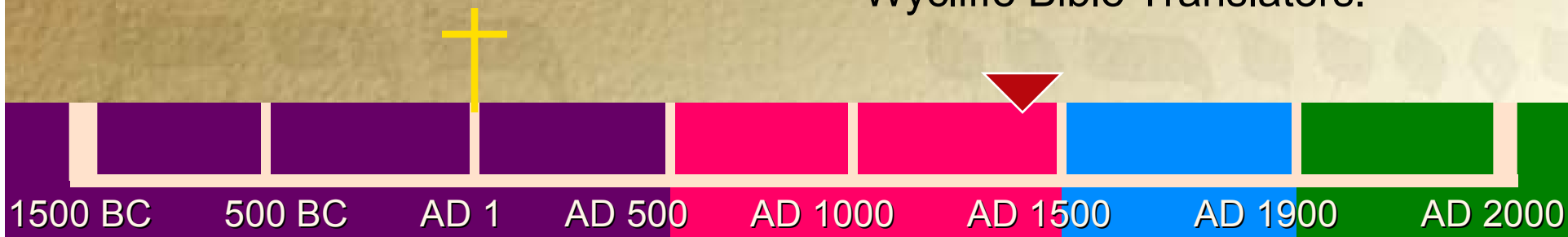
Źródło: The World Christian Encyclopedia
Wycliffe Bible Translators.

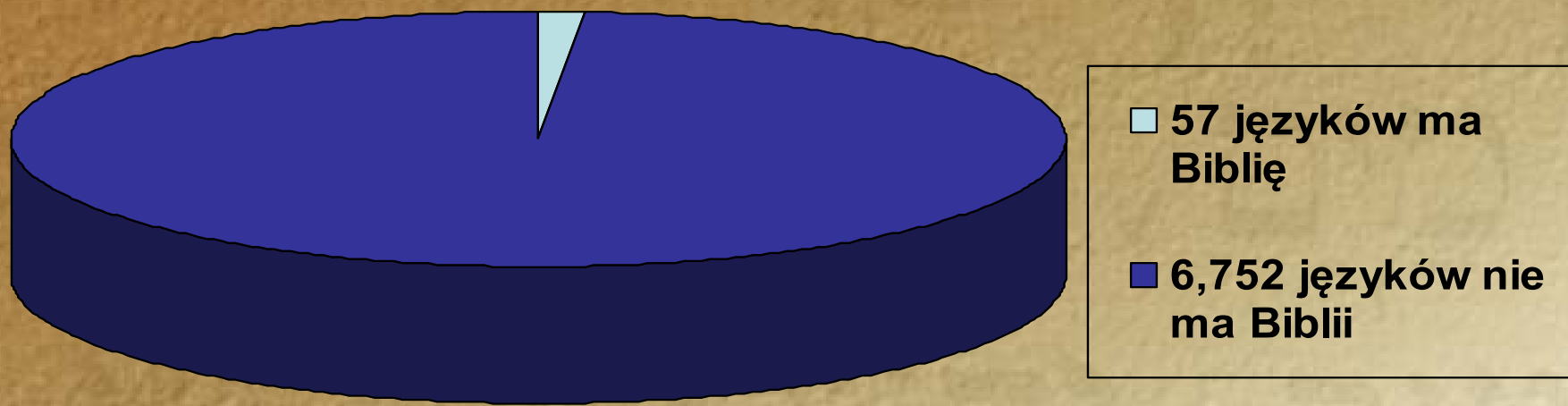
Do 1400 roku, Biblia lub jej część była przetłumaczona na 28 języków.

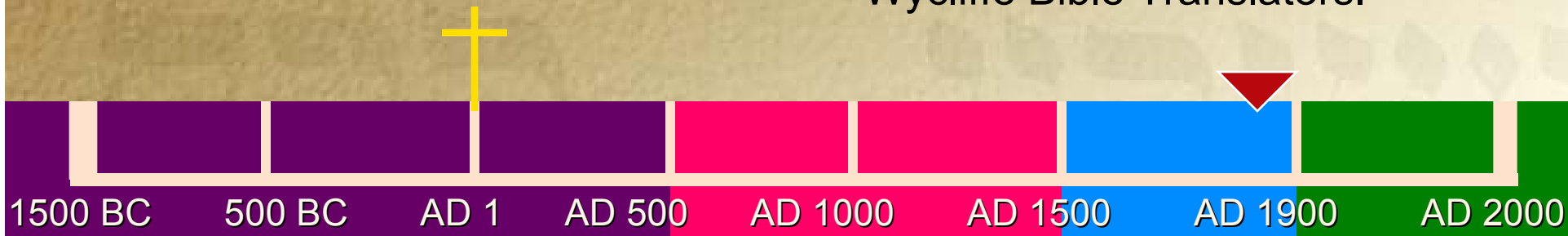
Źródło: The World Christian Encyclopedia
Wycliffe Bible Translators.

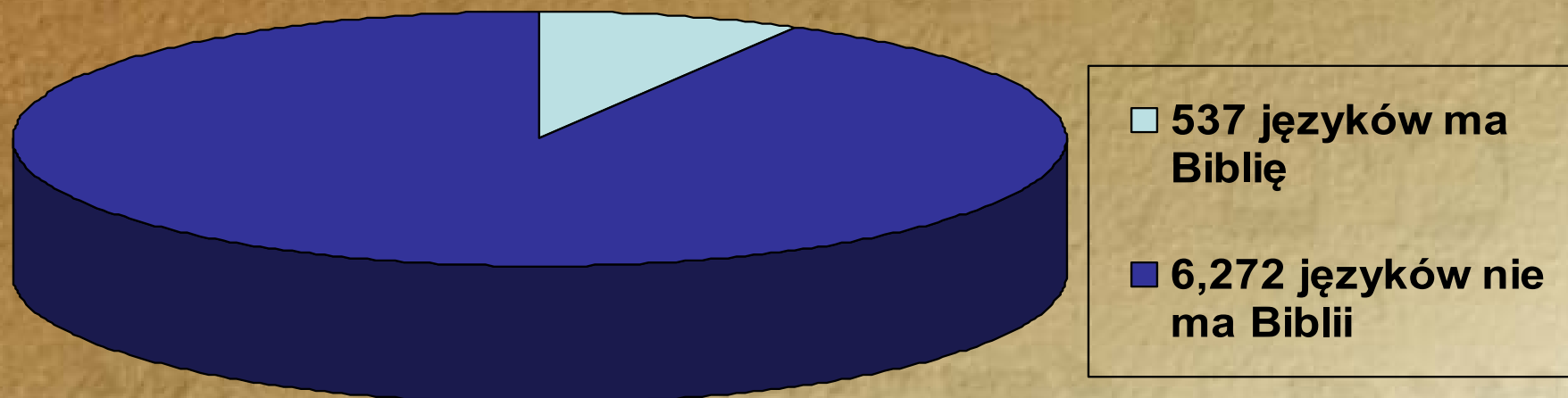
Do 1800 roku, Biblia lub jej część była przetłumaczona na 57 języków.

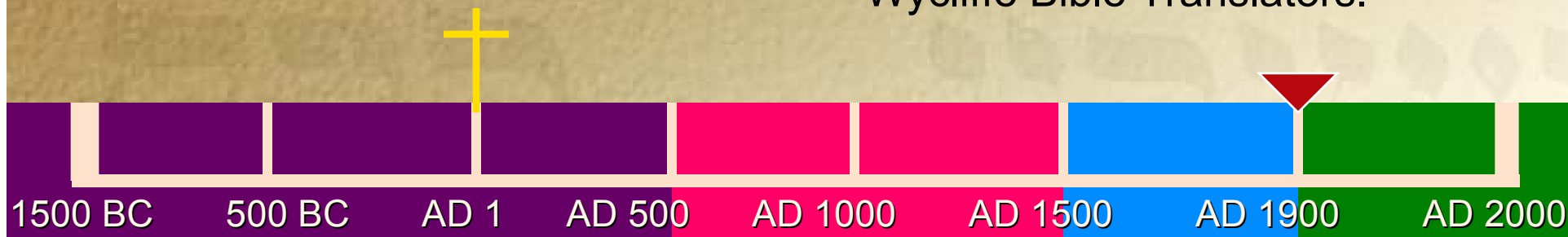
Źródło: The World Christian Encyclopedia
Wycliffe Bible Translators.

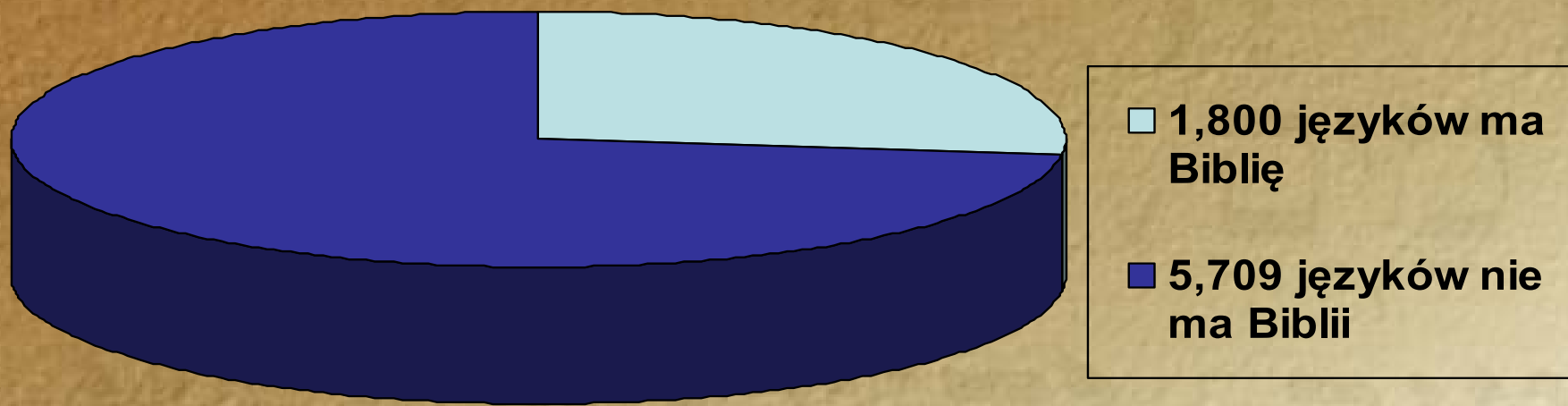
Do 1900 roku, Biblia lub jej część była przetłumaczona na 537 języków.

Źródło: The World Christian Encyclopedia
Wycliffe Bible Translators.

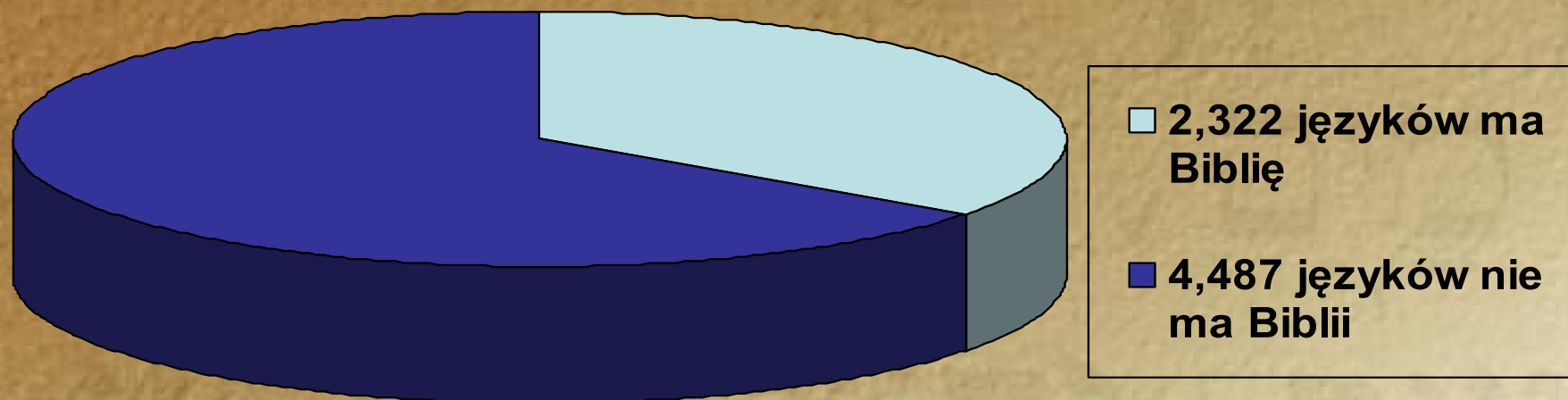
Do 1980 roku, Biblia lub jej część była przetłumaczona na 1,800 języków.

Źródło: Wycliffe Bible Translators.

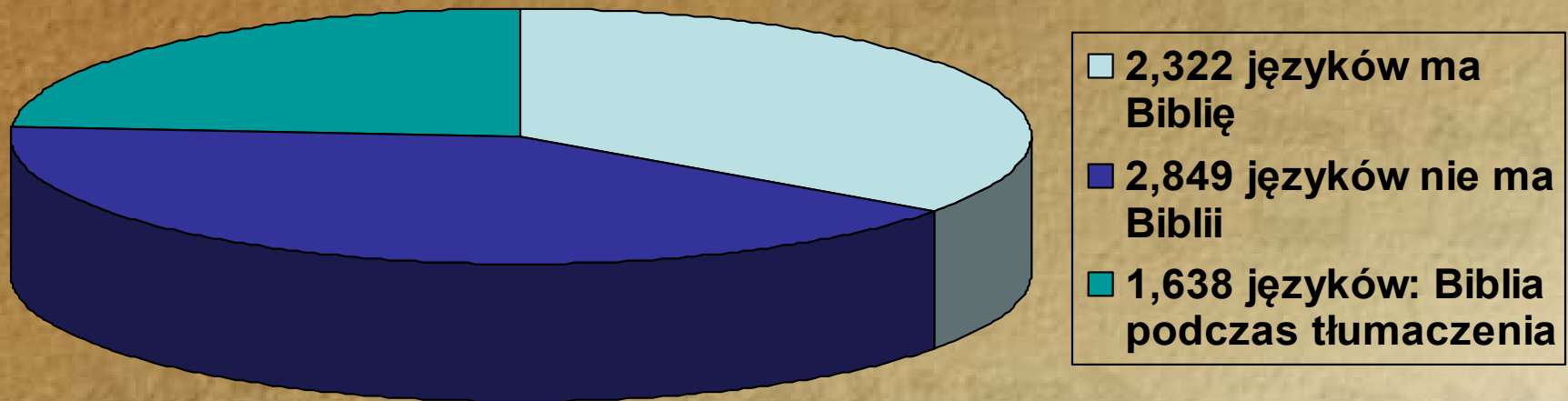
Do 2000 roku, Biblia lub jej część była przetłumaczona na 2,322 języków.

Źródło: Wycliffe Bible Translators.

W 2003 roku Biblia była w trakcie tłumaczenia na następne 1,638 języków.

Źródło: Wycliffe Bible Translators.

1

10 Kluczowych Prawd

Biblia jest natchniona przez Boga

(2 Tm. 3:16-17; 2 Pt. 1:20-21)

2

10 Kluczowych Prawd

Biblia jest zbiorem 66 różnych ksiąg napisanych na przestrzeni około 1550 lat (1450 p.n.e. do 100 n.e.) przez ponad 40 autorów w na trzech kontynentach.

Stary Testament zawiera 39 ksiąg (napisanych 1450-400 p.n.e.). Nowy Testament zawiera 27 ksiąg (napisanych 45-100 n.e.).

Biblia Hebrajska zawiera te same księgi Starego Testamentu, które są w Biblii Warszawskiej, ale jest uporządkowana inaczej.

3

10 Kluczowych Prawd

**Stary Testament był napisany:
w języku hebrajskim oraz w aramejskim
(tylko kilka fragmentów).**

**Nowy Testament był napisany:
w języku greckim.**

4

10 Kluczowych Prawd

Księgi Pisma Świętego były zebrane, ułożone i rozpoznane jako boski natchniony autorytet przez sobory rabinistyczne oraz synody Kościoła w oparciu o specjalne kryteria.

5

10 Kluczowych Prawd

**Zanim druk został wynaleziony,
Biblia była ręcznie przepisywana,
przez specjalnych skrybów. Czynili to
w sposób bardzo skrupulatny, licząc
słowa i litery, aby ustrzec się przed
jakimkolwiek błędem.**

Biblia była pierwszą księgą wykonaną za pomocą druku (przy użyciu ruchomej czcionki).

Była to: Łacińska Biblia z 1455 zwana Biblią Gutenberga.

Pomimo braku oryginałów, ówczesna Biblia jest najbardziej udokumentowaną i wiarygodną księgą starożytności. Około 6000 starożytnych papirusów i manuskryptów istniejących do dziś świadczy, że Pismo Święte jest bardziej potwierdzone i zachowane niż dzieła Platona, Arystotelesa, Homera i innych znakomitości starożytności.

Odkrycia z Qumran nad Morzem Martwym potwierdziły niesamowitą niezmienność i spolegliwość tekstu Starego Testamentu, pomimo upływu wielu lat.

Mimo iż istnieją drobne różnice w pisowni, to jednak te różnice nie mają żadnego istotnego wpływu na podstawowe doktryny biblijne.

W miarę jak Biblia przekraczała granice różnych narodów była ona tłumaczona na języki narodowe.

Do 2000 roku około 3,000 grup języko-wych było bez własnej Biblii.

10

10 Kluczowych Prawd

W 200 roku Biblia była przetłumaczona na 7 języków. W 500 roku na 13 języków, w 900 roku na 17 języków, w 1400 roku na 28 języków, w 1800 roku na 57 języków, w 1900 roku na 537 języków, w 2000 roku na 2,322 języków. Obecnie Biblia jest w procesie tłumaczenia na 1,638 języków.

***„I zaśpiewali nową pieśń tej treści:
Godzien jesteś wziąć księgę i zdjąć jej
pieczęcie, ponieważ zostałeś zabity
i odkupiłeś dla Boga krwią swoją ludzi
z każdego plemienia i języka, i ludu,
i narodu.”***

Obj. 5:9

**Całe Pismo przez Boga jest natchnione i
pożyteczne do nauki, do wykrywania błędów,
do poprawy, do wychowywania w sprawiedli-
wości, aby człowiek Boży był doskonały, do
wszelkiego dobrego dzieła przygotowany.**

2 Tym. 3:16-17

**Przede wszystkim to wiedzcie, że wszelkie
proroctwo Pisma nie podlega dowolnemu
wykładowi. Albowiem proroctwo nie przycho-
dziło nigdy z woli ludzkiej, lecz wypowiedali
je ludzie Boży, natchnieni Duchem Świętym.**

2 Pt. 1:20-21

Kamień, który odrzucili budowniczowie, stał się kamieniem węgielnym. Przez Pana się to stało i to jest cudowne w oczach naszych.

Psalm 118:22-23

Rzecz im Jezus: Czy nie czytaliście nigdy w Pismach: Kamień, który odrzucili budowniczowie, stał się kamieniem węgielnym; Pan to sprawił i to jest cudowne w oczach naszych?

Mat. 21:42

Oto idą dni - mówi Pan - że zawrę z domem izraelskim i z domem judzkim nowe przymierze. Nie takie przymierze, jakie zawarłem z ich ojcami w dniu, gdy ich ująłem za rękę, aby ich wyprowadzić z ziemi egipskiej, które to przymierze oni zerwali, chociaż Ja byłem ich Panem - mówi Pan.

Jer. 31:31-32

Podobnie i kielich, gdy było po wieczerzy, mówiąc: Ten kielich, to nowe przymierze we krwi mojej, która się za was wylewa.

Łuk. 22:20

Podobnie i kielich po wieczerzy, mówiąc: Ten kielich to nowe przymierze we krwi mojej; to czyńcie, ilekroć pić będziecie, na pamiątkę moją.

1 Kor. 11:25

**Gdyż łaskawy będę na nieprawości ich,
a grzechów ich nie wspomnę więcej. Gdy
mówi: Nowe, to uznał pierwsze za przedaw-
nione; a to, co się przedawnia i starzeje,
bliskie jest zaniku.**

Hebr. 8:12-13

**I do pośrednika nowego przymierza,
Jezusa, i do krwi, którą się kropi, a która
przemawia lepiej niż krew Abła.**

Hebr. 12:24

Textus Receptus (z łac. *przyjęty tekst*) jest to grecko-języczny tekst Nowego Testamentu oparty na manuskryptach, którego celem jest odtworzenie oryginalnego tekstu Nowego Testamentu. Dlatego jest to tekst, z którego tłumaczy się N.T. na języki narodowe.

Pierwotnie był on oparty na bizantyjskich manuskryptach ze względu na dostępność. Współczesny ***Textus Receptus*** oparty jest na aleksandryjskich manuskryptach, gdyż są to najwcześniejsze manuskrypty.

Rozpowszechnianie dozwolone

Więcej na stronie:

www.poloniazjezusem.org

www.zaJezusem.com

opr. Piotr Starzęba

kontakt: starzeba@gmail.com